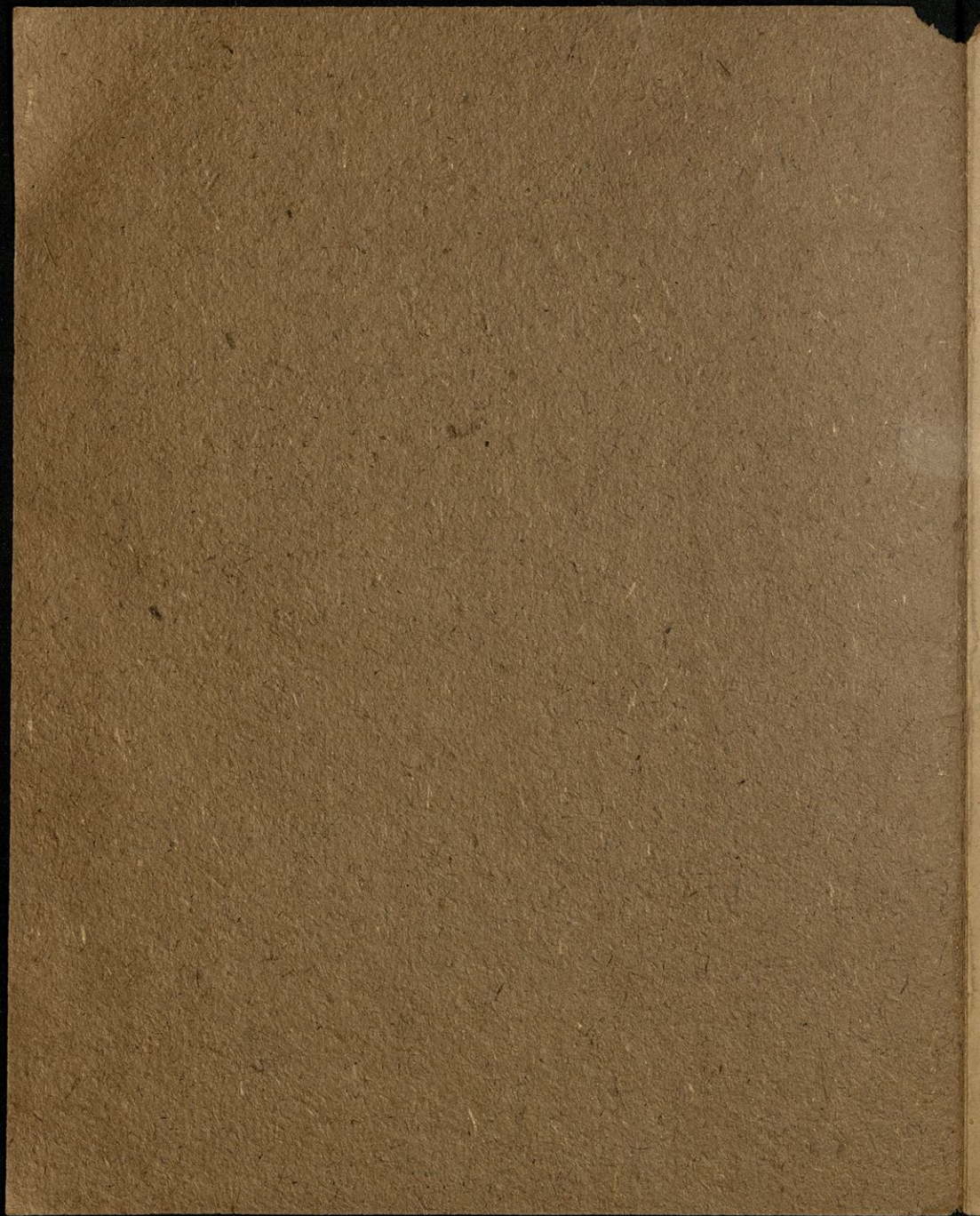

copy

40.941.

Cena K —50

Preje v Avstriji konfiscirano.

Govor

(o grozodejstvih v naših pokrajinah)

poslanca dr. Tresića-Pavičića v avstr. državnem zboru l. 1917, 32. sezija dne 19. oktobra 1917, str. 1667 v državo-zbor. zap.

Visoka zbornica!

Nisem se iz bojazni, kakor nekateri trdijo, v tej hiši zadnjič odrekel besedi, temveč iz povsem drugačnih vzrokov. Iz grenke izkušnje vem, da je pri nas imuniteta govora le past za lahkoverne. Ali vsejedno bom govoril, ker je glas moje vesti in dolžnosti močnejši kakor nagon do življenja in sreča mojega naroda mi je dražja kakor lastno življenje, razven-tega bi bil molk strahopetnost in izdajstvo idealov človekoljubnosti.

Ker pa sem v svoji celici pod uplivom temnih moči, ki so to strašno vojsko povzročile, skoro občutil smrt, izjavljam, da ne bo, če na kakšen način izginem, vzrok tega to, da sem se naveličal živeti, dasi si že tekom treh let želim umreti.

Žal da moram svoj govor, ki je preračunjen za 2 uri, tako skrócić, da povem vse v pol ure.

Naš narod je bil v tej vojski, kakor vedno, postavljen v prve vrste, do izkrvavljenja izpostavljen bobnečemu ognju; in sistematski so ga hoteli iztrebiti iz domačih krajev, z vislicami, svinčenkami, bajoneti, ječami, izgonom, interniranjem, prekim sodom, evakuiranjem, gladom in z name-noma razširjenimi kužnimi boleznimi.

Takoj po krvavi žaloigri v Sarajevu, torej že pred vojsko, se je začel vihar iztrebljavanja širiti proti Srbom in organizirala se je gonja pod pokroviteljstvom oblasti. Srbske trgovine so povsod razbili in oropali in mnogo Srbov je bilo že takrat umorjenih. Poslanec Ivan Frank je pripo-

vedoval v hrvatskem saboru, da mu je zagrebški politični šef prigovarjal, naj druhal pobije vse Srbe.

Ko je vojska izbruhnila, pričel je vihar iztrebljenja vsih jugoslovanskih domoljubov. V vsej deželi je nastalo vpitje gorja in groze, kot bi izbruhnila kuga. Najeti časnikarji, »Naše jedinstvo« v Splitu na čelu, so iznašli dan na dan atentate Srbov na vlake, parnike in druge vojaške transporte, da opravičijo drakonično ravnanje. Kdor je bil narodno zaveden in »nezanesljiv«, je bil konfiniran, interniran in obsojen; kdor je bil premlad ali prestar, je bil izpostavljen gladu; ostali demoralizirani in onečaščeni. V Dubrovniku so 75 ljudi v enem dnevu zaprli. Nastalo je stokanje, kakoršnega niso slišali stari zidovi mesta od velikega potresa. Stare Atene so postavile na Akropoli, materi usmiljenja, oltar, sedanji rodovi pa so jo pregnali kot sramoto iz svojega srca, s sklepom, vse one iztreti, ki se pod njimi nočejo upogniti. Radi tega so izdali proskripcijske liste, da so v pripravnem trenutku vse voditelje zasledovali, kot talce zvezali in mučili in tako spremenili ljudstvo v helote. Ko sem bil po trimesečni ječi v Mariboru zaslišan od nekega avditorja, mi je ta rekel: »Ne vem česa Vas dolžijo, kar lahko razumete, če pomislite, da smo zaprli samo v Dalmaciji, Istri in Kranjskem čez 5000 ljudi«. Sedaj si lahko mislimo, koliko jih je bilo zaprtih v Bosni, Hercegovini, Hrvaškem, Slavoniji in južni Ogrski. Ko nas je bilo v Splitu na stotine z različnimi hudodelci vkrcanih na ladjo; ko so nas na Reki, v takšnem dežju peljali na kolodvor, da ni bila niti nitka na nas suha, ko so nas vozili 3 dni in 4 noči čez Zagreb in Budimpešto v Maribor, brez vode in spanja, kot srbske vjetnike, izpostavljene udarcem in proklinjanju madžarskega prebivalstva, tedaj je marsikdo znorel in videl sem nesrečneža, ki je skočil skoz okno vlaka, nahajajočega se v najhujšem diru, v temo noči in smrti. Po teh štirih nočeh brez spanja so nas zaprli v jahalno šolo, iz katere je bilo izpeljano čez 100 voz konjskega gnoja. Morali smo na tem gnoju spat, skoraj zadušeni od smradu. Videli smo, kako so nam vojaki, ki so prinašali juho, pljuvali v kotel.

Ne bodem govoril o Gradcu in Mariboru, ker nočem pripovedovati o svojem osebnem trpljenju. Zdravnika v Gradcu, dr. Hoffmanna moram pač omeniti, ker je uboge bolnike zmerjal in imel navado pristaviti: da bi bilo najbolje, veleizdajalcem dati strupa, ker se branijo umreti naravne smrti. Nekateri pa so podlegli mukam v Mariboru in Gradcu, kakor ubogi Denič, Puškarevič in Vušič, kateri je na dan svojega pogreba dobil dekret, s katerim je bila njegova internacija končana.

Mnogo krutejša je bila usoda onih, ki so bili zaprti v Mostaru, Doboju, in Aradu. O Mostaru sta me poučili dve priči, ki sta bili pozneje zaprti z menoj v Mariboru in sicer deželni poslanec Ivo Lupič in publicist Domič.

V Mostaru so spali v nekem podzemeljskem prostoru na golih fleh med tatovi, morilci in cigani. Posoda je močila s svojo prenapolnjeno vsebino fla, kjer so morali spat in jesti.

Najgroznejša vseh muk pa je bil čuvaj, razupit narednik Gaspar Šolir, kateri je s svojo železno, kljukasto palico oborožen, siromake, češče, kakor so si želeli, obiskoval in slepo delil udarce po glavah in ramenih.

Kri je zalila obraze nesrečnežev. Bilo bi nepotrebno omeniti njegovo divje zmerjanje in kričanje. Le z denarjem je bilo mogoče potolažiti tega Cerbera. Med trpečimi se je nahajal tudi Ruda Radulovič, urednik Naroda in pravoslaven pop Tichy, katera sta umrla vsled grdega ravnanja v Aradu. Ker je Tichy lačnim drugom od svoje hrane nekaj dal, je bil od Šolirja tako tepen, da je omedlel. Pod udarci so krvavela ramena in prsa, od katerih je bil velik kos kože odtrgan. Umrli je kot pravi mučenik.

Ostali so bili pozneje premeščeni v prvo nadstropje. Tukaj so bili oni, ki so bili izbrani za talce, zaprti. Talci in veleizdajalci so si bili identični. S podlimi roparji in zavravnimi morilci se je ravnalo bolj človeško. Za talce so izbrali boljše in inteligentnejše.

Le malo se jih je rešilo z zdravo kožo te vloge. Ubožce so prepejljali, na ukaz nekega častnika, iz zgornjega nadstropja in izročeni so bili 2 do pet oboroženima vojakoma. Častnik jima je pol ure pridigoval in navedel vse slučaje, v katerih se naj talci ustrelje. Za najmanjši hrup, takoj bajonet v prsa. Če pade kedaj v gozdu strel iz puške, poženi takoj kroglo skozi glavo. Ako se premakne na levo, ubij ga, premakne se na desno, umori ga. Tega povelja vojakom ni bilo treba. Izbiranje talcev se je vršilo ponoči. Grozovita postava narednika Šolirja, obdana z bajoneti kot z mrliškimi svečami, vstopila je neslišno in iskala je s tigrovim pogledom, kakor je iskal Polifem v svoji jami med tovariši Odiseja s prsti najmastnejše žrtve. Tako so čutili ti nesrečneži poglede tega rablja. Nekateri so osiveli v eni sami noči. Včeraj cvetoča mladina, danes upognjen starec. Kdor se je hotel rešiti, moral je z migljajem roke pokazati, koliko je pripravljen žrtvovati in si tako podaljšati življenje za nekoliko dni. Izбира talcev je bila podobna smrtni obsodbi.

Stotine so takoj kot talci zgubili svoje življenje, imenoval bodem samo dva: Stojan Rastelica in neki Danič, bila sta brez procesa ustreljena. Na progi Dobj — Tuzla je bil duhovnik Gjorgje Petrovič tudi ubit brez procesa.

Iz Mostara so bili ubožci pripeljani v Arad, kjer je bilo baje na tisoče in tisoče ljudi iz Bosne, Hercegovine in Srema živih zakopanih. Potovali so med preklinjanjem, žuganjem in pljuvanjem madžarskega prebivalstva. Stradajoči, nagi in spanja potrebni so bili med udarci kot čreda prignani v trdnjavo. Na milijone je mrgolelo tam sten in uši, tako da so imeli utrujeni ko so se zbudili, obleke popolnoma pokrite z mrčesom.

U dolgih podzemeljskih hodnikih ni bilo mrzlo. Zrak je bil tako stisnjen, da so bili kot v parni kopelji in električne luči so tako svetile kakor skoz meglo. Ker so morali na obeh straneh predora spati in ker je bil ta preozek, se niso mogli stegniti.

Tedaj je izbruhnil tifus. Od bolnikov »tunelitis terribilis« s trpkim nasmehom imenovan. Začetkom so umirali po eden, po dva. Kmalu se je množina mrličev povečala. Ker je postalo mrzlo, so bili mrličji slečeni in obleka izročena nagim. Večkrat so ležali živi po celo noč skupaj z mrličji. Zgodilo se je, da so se v mrzlci zarili v slamo, kjer so v kakšnem kotu umrli in bili čez par dni najdeni, vsled velikega smradu. Mrličji so bili kupoma zmetani na voz. Nek cigan se je postavil na čelo vrste, križ v

roki, ciničen smehlaj na ustnicah, med tem ko so madžarski vojaki okoli voza kričali in vpili, kot bi bili vjeli sovražnika. Jed je bila tako gnusna, da so nekateri cele dneve raje stradali, ker se je njih želodec branil takšno jed uživati. Pitne vode ni bilo. Alkohola pa dovolj, ker je narednik Rosner s tem dobro kupčeval in ubogi bolniki so to radi pili, da so se omamili, to življenje pozabili in prišli prej iz okuženega zraku in slame v hladno zemljo.

Mrličev v Aradu se je naštelo 3000—4000. Veliko jih je umrlo, ko so se vrnili iz Arada in sicer vsled velikega trpljenja, kakor n. pr. frgovec Kundič iz Gradiške, kateri je imel še toliko moči, da je prišel domov in umrl v lastni postelji. Kot pričo teh grozot navedem podžupana iz Gradiške Gjorgjeta Duniča, zdravnika dr. Vladimira Kujundjiča, dr. Bokonjiča in dr. Iva Maliča, ki so bili tudi internirani v Aradu.

V Doboju je bilo še groznejše. Njegova okolica je največje pokopališče nedolžnih žrtev tega časa. Tja je dospel 27. decembra 1915 transport srbskih in črnogorskih vjetnikov, s katerimi so dospeli tudi Bošnjaki iz Hercegovine, kateri so morali evakuirati svoje domače kraje na meji. Vse — ženske, stari ljudje in otroke so prevažali v odprtih vozovih, kjer so grozno trpeli lakote in mraza. To vse je bilo le majhno trpljenje proti trpljenju, ko so morali opravljati svoje potrebe v istem vozu, žene pred možmi i. t. d. Internirani so bili v barakah, ki so bile prej konjske bolnice in okužene od raznih konjskih boleznih, (kakor srab, smrkavost) a nikdar ne disinficirane ali osnažene, tako, da so bile polne gnoja. V vsako barako je prišlo 1500 ljudi. Tam so spali na golih tleh brez slame. Kmalu je razsajal tifus, črne koze in kolera. Vse je kar mrgolelo raznih mrčesov. Tedaj so se stražniki usmili in so silili ženske sleči se do kože, pri tem so se zabavali, da so jim strigli lase na glavi in telesu. Tako velika je bila njih skrb! Tedaj je došlo rezervatno povelje vojaškega poveljstva iz Sarajeva, katero je zaukazalo, najstrožje in drakonično postopanje z interniranci, vse zato, da se kmalu znebijo večine. Lakota je bila za to najbolje sredstvo. Žene z 4—5 otroci so dobile en komis vsak peti dan. Dobil niso nobenih jedilnih skledic. Svojo juho so si morali donášati v umazanih konzervnih posodih. In kakšna je bila ta juha! Ko je dr. Geber nekoč, iz ene teh posod izlil juho, da bi videl, nje vsebino, je rekel, v tej vodi ne bi opral hiti svojih čevljev. Otroci so jokali in zahtevali kruh od mater, te pa so dajale samo solze. Zgodilo se je, da je mati bila že mrtva, otrok pa jo je skušal zbuditi in zahteval kruha. Začetkom so umirali po 15—20 dnevno. Dne 5. aprila 1916 jih je umrlo 92. Mrliči so bili podnevi peljani kupoma v odprtih vozovih po Debojskih ulicah v grozo tamkajšnjega prebivalstva.

Po navedbah nekaterih ljudi je pustilo tu svoje življenje okoli 8000 ljudi. Za grozote v Doboju mogel bi naštetih brezštevilo prič.

Naj zadostuje ime župnika Slavka Trniča. Samovladar-autokrat Bosne, general Potiorek, je zaukazal, da se vsi Srbi v Bosni in Hercegovini preženejo preko meje. Njegov ukaz je bil vestno izpolnjen, in kdor se je zoperstavil, je bil masakriran. Prebivalci vasi Širce so bili odpeljani. Ko

so dospeli v pogorje Rudo, se je vojaška eskorta ustavila. Zaukazala je revežem, naj si skopljejo grobove in vanje ležejo. Marsikatera mati je legla z otrokom na prsih v grob. Ustreljeni pa niso bili vsi naenkrat, marveč po vrsti.

Preživeli so morali ustreljene z zemljo pokriti, da so prihranili vojakom delo.

V Senišovem so vojaki umorili v novembru leta 1914 na ukaz nekega poročnika 16 odličnih kmetov in popa Trifka Matunoviča in sicer proti naknadnemu odobrenju smrtne obsodbe. V Celebiču, okraj Foča, je masakriralo vojaštvo brez procesa možko prebivalstvo od 40.—60. leta. Njih duhovnik Vladimir Popovič, je bil kot talec obešen. Bosnjaški odposlanec Kosta Majkić je bil mnenja, da so v Sarajevu zaprli v garnizijsko ječo nad 10.000 ljudi. Brezštevila so jih obesili.

V septembru leta 1914, dva dni po odhodu srbske armade iz vasi Kupinovo, došel je madjarski zasledovalni kor v od naših narodnih pesmi opevano selo. Vsi odrasli možje so bili takoj zaprti. Drugi dan so bili peljani v več vozovih v Brčko v Bosni. Kadar so došli do pokopališča, je zaukazal peveljnik neke patrulje kočijažu, naj zapelje na pokopališče, med tem ko so drugi nadaljevali potovanje. Potem je postavila patrulja 5 uglednih kmetov v eno vrsto in da si prihrani krogle, so vse zabodli z bajoneti. Onih pet se je zvrnilo na zemljo, pa so še vedno živeli. Ihteč so prosli usmiljenja, a vojaki so jim zadali smrtni udarec. Imena onih pet so sledeča: Mira Radosavljevič, župan iz Kupinova, Grmaša, Gubka Vlasič, Nikola Raljič in Mezinjamin. Pripomnim še, da so vojaki pri padcu Kupinova užgali 20 hiš, tako da so nesrečneži, ko so zapuščali svoje nesrečno selo, videli ulice razsvetljene od gorečih rojstnih hiš.

Predstojnik občine Peter-Varaždin, Obrat Pejičić, je bil od vojakov ustreljen skozi okno svojega stanovanja v Klenaku. Župnik Štefan Jovanović Ravni iz Doljnega Tovarnika je bil odpeljan od vojakov v Irig. Srečali so 2 častnika, katera sta naredniku nekaj zašepetala. Odpeljali so župnika v stran in ga ustrelili.

Duhovnik Boško Mamirovič iz Brestiča v Srijemu je bil brez preiskave skupno z županom in občinskim pisarjem obešen.

Župnik Dujanovič, neka učenka in 5 drugih ljudi iz Biške so bili odpeljani v Peter-Varaždin in vsi ubiti. V vasi Golobinci so bili prebivalci pognani na dvorišče neke šole in tam ustreljeni med vpitjem, ki je trgalo srce. Navajam samo imena izobraženih, ker imena kmetov so brezštevila. Človeška domišljija ne bi mogla navesti vseh načinov, kako se je morilo. Streljali so jih s strojnimi puškami, utapljali v Savi, privezali jih k skednju, kateri je bil prižgan. Nekateri so ležali tedne nezakopani, kot plen vranam.

V Zemunu je bil profesor Dušan Savič v svoji hiši umorjen, za 50.000 K cropan in vržen v Donavo. V okolici Župci v Hercegovini je bilo začetkom vojske 82 Srbov obešenih brez procesa. V Trebinju skupaj so 3, od njih 39 iz tega tehtnega vzroka, ker so bili ugledni meščani; v Foči 71 iz istega vzroka. Število obešencev v Sarajevu, Djenili, Srebrenici, Zvorniku, Antunovacu, Višegradu in Bileku nisem v stanu na-

vesti, to pa vem, da se tudi tam ni štedilo z vrvojo, ker je samo 1 ogerski bataljon, ko je odšel iz Sarajeva na mejo, vzel seboj 1000 m vrvi. V Doljni-Tuzli je viselo na vejah nad 300 srbskih mrličev.

Samo general Potiorek je podpisal nad 3500 smrtnih obsodb.

Iz Dalmacije imenujem samo 3 nedolžne žrtve. Kapitan Agija iz Orebiča je bil kot priča zoper svojega poveljnika ladje Srzantiča telegrafično poklican v Boko Kotrsko. Pred 1 dnevom je prišel k svoji ženi, ki je bila v blagoslovljenem stanju in je imel komaj toliko časa, poljubiti svoje 2 letno dete. Srzantič je bil po strojevodji iste ladje, svojem osebnem sovražniku obdolžen, da se je izjavil v izdajalskem in srbofilskem duhu. Vprašanje sodnikov ali se je izjavil kapitan Agija tudi tako, je ta zanikal, pač pa je priznal, da se je večkrat pri mizi kritiziralo o strankah avstrijske vlade proti Jugoslovanom. Nato je bil tudi on obtožen, obsojen in čez 3 ure s Srzantičem ustreljen. Zaman je zagotavljal svojo nedolžnost. Rakev so zanesli pred njim, med tem ko je duhovnik pel mrtvaške pesmi. Večkrat se je onesvestil in morali so ga vlačiti, dokler ni krogla končala njegovo življenje.

Enaka usoda je doletela Onizima Popoviča, ki je splošno znana. Zdravnik dr. Vrančan iz Hvara je bil aretiran in obdolžen, da je prevestno zdravil bolne Srbe, ki so prišli v zdravilišče in da je prijatelj Srbov. Bil je zaprt v trdnjavi v Sarajevu. Njegove muke v tej trdnjavi so morale biti nepopisne. Ko se je njegova nedolžnost spoznala in je bil oproščen, se je ubil v stanju omračenega duha v nekem hotelu v Sarajevu. Bil je močan krasen človek in značajan, nikdar ni bilo spoznati na njem duševnih slabosti. V ječi pa se mu je tako pristudilo življenje, da se je, pozabivši mlado ženo in otroke, usmrtil.

Evakuiranci iz Istre umirali so v Lipnici, Gmundu in Möllersdorfu vsled gladu, mraza, tifusa i drugih boleznih. Istrski duhovnik Ljubomir Nikolič objavil je v hrvaških časopisih, da je samo v Gmündu in Möllersdorfu blagoslovil nad 2000 mrličev iz Istre in Hrvaške. Očividna priča je pripovedovala, da je videla v enem dnevu v neki baraki v Lipnici 41 mrtvih hrvaških otrok.

Medicinec Bajica Martinovič iz Črne gore pripoveduje, da je videl umirati čez 8000 evakuiranih Hrvatov iz Istre.

Kako se je v Južni Ogrski besnelo proti Srbom, dokazuje sledeče dejstvo: res. nadporočnik Marjan Minak, policijski uradnik iz Reke, ki je bil prideljen vojnemu vojaškemu poveljstvu v Temešvaru, je v Pločinah ob Donavi ukazal umoriti 3 Srbe. Obtožba se ni glasila za umor, ampak za zlorabo uradne moči. Obdolženec pa je rekel, (glej uradni list 1293/15) da ni 3 temveč najmanj 303 Srbov dal umoriti iz zgolj patrijotičnih občutkov. Bil je oproščen, službeno ni bil poslan na fronto, temveč transferiran v ozadje in čez par mesecev je dobil avstrijski »Kronenorden«. Cela Srbija in Črna gora sta bili oplenjeni, opustošeni in brezštevilo prebivalcev masakriranih in onečaščenih. Videl sem in slišal na lastna ušesa nekega častnika v gostilni »Tiroler« v Gradcu, ki je svojim kolegom kazal srebrne tobačnice, zlate medalje najvišjega črnogorskega reda Miloša Obiliča, pest srbskih bankovcev in druge dragocene stvari. Na vpra-

šanje, kako je prišel do vsega tega, odgovoril je z zmagoslavnim usmevom: »Razume se, da je vse rekvirirano«.

Najbolje sredstvo za iztrebljenje našega naroda je bila lakota, katero so posebno pri nas namenoma še povečali. V Dalmaciji je lakota že tako velika, da odpirajo poštni uradniki pakete, kjer slutijo živila. Ta proces kraje in razdiranja stopa na dan, anarhija trka na vrata.

Vlada se hvali, da brani Dalmacijo proti sovražniku, in odposlanci prihajajo iz Dalmacije, da se ji zahvaljujejo. Ako pa bi smelo ljudstvo govoriti, tedaj bi reklo: »Nočemo take obrane, ki nas obsoja na smrt lakote. Mi vemo, da branite našo zemljo, ne pa nas, in to za to, da bi potem naša zemlja služila za kolonije Nemcem. Zahvaljujemo se za ta kačji objem.«

Zakaj ne dovolite, da bi nam pomagali naši bratje iz Hrvatske? Zato, ker pošiljate živila iz Hrvaške v Nemčijo, ker ljubite bolj Nemce kot lastne državljane, ako so Slovani.

V Dalmaciji prirejajo lov na 12letne otroke in jih uporabljajo kot voditelje tovarne živine v Albaniji. Najgroznejši prizor je, kadar prihajajo žandarji v hiše, da strgajo materam otroke iz naročja.

Srečni oni, ki bežijo še pravočasno v gore. V Šplitu se je videlo veliko otrok od 12—16 leta, ki so jih izrgali materam in jih hitro pometal na tam pripravljene vozove, med stokanjem otrok in staršev. Ako je skušal kdo teh otrok zbežati, pa so ga ujeli, je bil kot dezertar ovaden in obsojen.

Kot izgled navajam nekega Plavša iz Hrušovarja pri Sinju, ki je bil 12 let star in je bil na ta način tako vlovljen in obsojen. 13 leten sin nekega Priče Jurella, sin ubogega epileptika, iz občine Sinj, je bil od žandarjev prijet in poslan v Cetinje, kjer je kot delavec umrl.

Glasom cesarskih predpisov so se smeli rekrutirati le otroci, ki so prekočali 17. leto, vendar pa so žandarji lovili tudi 12 letne; župani pa so molčali, ker so imeli svoje tehtne vzroke za to. Mogel bi še nešteto slučajev navesti, pa nimam časa za to.

Iz vseh teh vzrokov zovem tebe, Avstrija, v teh usodepolnih trenutkih pred sodbo svetovne zgodovine. Tvoji lastni državljani te naj sodijo, radi tega predlagam, sledečo resolucijo:

Državni zbor mora takoj izvoliti iz svoje srede komisijo, v kateri bodo vse stranke enako zastopane, obstoječo iz 25 udov, kateri morajo vse jugoslovanske dežele prepotovati in statistično in vestno dognati, sledeča raziskavanja:

1. Koliko ljudi je bilo eskortiranih?
2. Koliko brez procesa na različne načine umorjenih?
3. Koliko jih je bilo obsojenih iz političnih vzrokov in na koliko let težke ječe?
4. Koliko jih je bilo interniranih?
5. Koliko jih je bilo konfiniranih?
6. Koliko jih je bilo evakuiranih?
7. Koliko jih je umrlo v ječah, hišah za internirance vsled lakote in bolezni?

Komisija mora vestno dognati vsako škodo plenitve, neplačane rekvizicije in vse druge zločine v teh deželah in poročati zbornici, da ta razžaljenim votira primerno odškodnino in da krivce, v prvi vrsti odgovorne ministre, eksemplarično kaznuje. (Izpuščenih nekaj nevažnih stavkov.)

Ti pa moje ljudstvo, čigar uničenje so sklenili kolovodje izvesti, bodi mi, kakor vedno potrpežljivo, in dobilo bodeš kmalu plačilo za vse tvoje nepopisno trpljenje. Nikdar več ne bode mogoče, da bodo kruti tujci kot satrapi vladali na tvoji zemlji, da bodo ponževali tvojo čast s korupcijo in gladom in te prisilili, jim izkazati municipalično čast; nikdar več ne bo mogoče, na tvoji zemlji proti tvojim plemenitim sinovom izdajati proskripcijskih listin in povzročati najgnusnejšo vseh gnusob t. j. denunciacijo in z žuganjem demoralizirati slabiče . . . Nikdar več naj se ne zgodi, da se bodo streljali brezštevilni nedolžni ljudje, da se bodo tvoji sinovi trumoma gonili v prognanstvo in tam lakote umirali. Nikdar več ne bo mogoče, na tako surov način teptati vse naravne in ustavne zakone, ker se bliža ura, ko bodo zmagale moči svetlobe nad močmi teme.

Naj je ruska revolucija komu ljuba ali neljuba, je vendar memento mori za vse absolutizme.

Bog prihaja in zidovi Civitas Dei se svetlikajo v žarkih vshajajočega solnca. Ti bodeš moje ljudstvo, v božji državi, kjer bodo vsi narodi bratsko zastopani in našli svojo prostost. Zaslужilo si jo z negativnim plebiscitom, odkupilo si sebe, ker so čuvaji vsega hudega in zlega gnali tvoje sinove na vislice, v ječe in prognanstvo, s čemur so jasno dokazali, da so nemožni vladati druge narode.

Veliko si trpelo moje ljudstvo. Cvet tvojih sinov si izgubilo, a naj te tolaži tvoja vzvišena vila:

Ne plačite moje hčeri drage!
I ako su odleteli ždrali,
ostali su tiči ždraliči,
gojit. čemo tiče ždraliče,
naše pleme izginut neće!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000511886

Druck v. C. Rabitsch, Marburg.

